

Oponentní posudek disertační práce Mgr. Hany Klimešové Sociální identita, hodnotová orientace a životní preference mladých kosovských Albánců a kosovských Srbů z mono-etnických a multi-etnických oblastí.

doc. PhDr. Luděk Kolman, CSc.

Disertační práce Sociální identita, hodnotová orientace a životní preference mladých kosovských Albánců a kosovských Srbů z mono-etnických a multi-etnických oblastí je věnována tématu, které je velmi důležité jak teoreticky, tak i v aplikovaných oblastech. Z pohledu praktického psychologa se mohou jevit jako nejdůležitější problémy lidí v zemi postižené válkou a etnickým konfliktem. Pro teoretika budou snad nezajímavější poznatky o vytváření osobní, občanské a sociální identity, které práce přináší. Avšak v úvahách o řešeném problému lze jít ještě dál. Etnicky roztržštěná oblast, jako je Kosovo, je svým způsobem modelem etnicky roztržštěného světa, který se může vyvíjet k nějaké nové harmonii nebo naopak k udržování a rozvíjení střetů.

Práce postupně probírá jednotlivé poznatkové oblasti, které jsou podstatné pro zkoumání předmětné problematiky. V první kapitole zkoumá otázky, spjaté se socializací, občanskou identitou a nacionalizmem. V analýze konstruktů občanství a socializačních procesů diskutuje důležitost výchovy k občanství ve společnostech, které ovlivňuje současný či minulý konflikt. Rovněž upozorňuje na odlišnosti mezi společnostmi, které konfliktem prošly či procházejí a těmi, v nichž k vážnému konfliktu v poslední době nedošlo. V této souvislosti zřejmě zkoumá vývoj občanské identity Kosovanů v historické perspektivě, neboť je zřejmé, že je to především nedávná historie této země, která vedly k vyhocení národnostních střetů a k současné, sice zklidněné ale stále ještě napjaté a vyhocené situaci. V těchto souvislostech jsou zajisté důležité i poznatky o nacionalismu a procesech socializace, kterým autorka věnuje potřebnou pozornost.

Ve druhé kapitole se autorka věnuje poznatkům o vlivech válečných a politických konfliktů na vývoj dítěte. Poznatků z této oblasti je dost, zejména z Palestiny, Bosny a Severního Irsku. Za důležité pro celek práce zde můžeme považovat zejména diskuzi utváření identity adolescenta v prostředí vážného konfliktu a násilí. Odtud autorka pokračuje k rekongiliace, v kapitole s podtitulem Proč rekongiliace bolí. Zde autorka uvádí do širokých souvislostí otázku traumatu, ať již prožitého či sdělovaného v naracích. Trauma se ukazuje v různých rolích a užitích, kdy může sloužit jako kapitál, na němž lze budovat vlastní identitu a případně brzdit a rušit rekongiliaci. Tyto a podobné problémy, spíše zde jen stručně zmíněné či naznačené, jsou autorkou práce diskutovány důkladně a do hloubky a ve svém celku slouží jako teoretická východiska vlastního empirického šetření, které autorka uskutečnila.

Empirický výzkum, v práci popsáný, byl proveden pomocí tří dotazníkových metod. Jedna z nich byla metodou vytvořenou na Bělehradské univerzitě a autorkou adaptovanou pro účely výzkumu v Kosově. Tato metoda byla v některých případech použita ve své zkrácené formě, kterou lze považovat za druhý výzkumný nástroj. Třetí použitou metodou byl dotazník západní provenience, zkoumající aspekty identity. Výzkum, který autorka uskutečnila, byl velmi obtížný organizačně i věcně, a to zejména kvůli zvláštní situaci v Kosovu, kdy Albánci a Srbové, kteří v zemi žijí, odmítají vzájemné kontakty a jakoukoli vzájemnou komunikaci. Autorka rovněž věnovala patřičnou pozornost jazykovému převodu dotazníků, takže její výzkumy byly provedeny, jak náleží. Výzkum byl prováděn v pěti různých oblastech Kosova, což autorce umožnilo hledat rozdíly mezi nálezy z mono a multi-

etnických vzorků. Soubory dat jsou v práci řádně popsány a analyzovány pomocí běžných matematicko-statistických postupů.

Analýza poznatků z autorčina výzkumu vyústí ve zkoumání identity obou etnických vzorků, studia etnických vzdáleností a porovnání podobností a rozdílů životních preferencí mladých Kosovanů. Celkově práce přináší řadu důležitých poznatků o tom, jak se mladí lidé při formování vlastní identity vyrovnávají se situací konfliktu, nepřátelství a odmítání druhého etnika.

Disertační práce Mgr. Klimešové je výjimečně dobře zpracovaná a ukazuje, jak je možné překonávat překážky, které se staví do cesty výzkumnému úsilí. Z práce je patrné osobní nasazení a zainteresovanost autorky, které je třeba také ocenit. Mgr. Klimešové se podařilo ve velmi obtížných podmínkách získat potřebná data a dospět ke způsobu jejich vyhodnocení, který je přínosný.

26.4.2013

doc. dr. Luděk Kolman, CSc.

